

ახალი ამბების აგების პრინციპები

ახალი ამბების აგების ტრადიციული პრინციპი ეგრეთ წოდებული თავდაყირა პირამიდაა, რომელსაც ახალი ამბების მედიაში იყენებენ. „იგი განსაკუთრებით საგაზეთო ფორმატს შეეფერება. აქ მთავარი იდეა ფაქტების მნიშვნელობის მიხედვით მიწოდებაში მდგომარეობს. ჟურნალისტები, დიდი ხანია, მიხვდნენ, რომ უამრავი ადამიანი ძირითადად მხოლოდ სათაურებს კითხულობს, სხვები პირველ რამდენიმე წინადადებას ან ერთ-ორ პარაგრაფს გადაავლებენ თვალს და შემდეგ ამბავზე გადადიან. აქედან გამომდინარე, საჭიროა, მნიშვნელოვანი ფაქტები დასაწყისშივე განლაგდეს, კონტექსტი საინტერესოდ აიგოს და, რაც ასევე მნიშვნელოვანია, ყოველივე ამის გაგებას დიდი ინტელექტი არ უნდა დასჭირდეს“ (დეფლორი, 2009: 200).

ახალი ამბების სტრუქტურული აგებულება გარკვეულად ჩამოყალიბებულ სისტემას ეფუძნება. ამბის აგების პრინციპების სწორად გააზრება ტექსტის ფორმისა და შინაარსის შესაბამისობაში მოყვანას განაპირობებს. სტრუქტურის დედააზრი მდგომარეობს შემდეგში:

- პირველ ეტაპს განეკუთვნება ტექსტის მთავარი ნაწილის, დედააზრის ჯამური ხასიათის ვარიანტი, ლიდი;
- პირველ ეტაპზე წარმოდგენილი თეზისის გავრცობა;
- ფონური ნაწილი – არგუმენტაცია, დასაბუთების ნაწილი (საჭიროების შემთხვევაში);
- ბოლო ეტაპზე, მოცემული ამბის მეორეხარისხოვანი ინფორმაცია (არსებობის შემთხვევაში).

საყურადღებოა ახალი ამბის დაწერისა და დალაგების მენჩერისეული სქემა. უმთავრესი კითხვა, რომლის პასუხიც საკუთარ თავში უნდა მოძებნოს ჟურნალისტმა, ის გახლავთ, თუ რის დაწერა ან რის თქმა სურს მას აუდიტორიისათვის. ამ კითხვის პასუხის მოძებნისა და გადაწყვეტილების სისწორეში დარწმუნება საკითხს მნიშვნელოვნად ამარტივებს. პირველყოვლისა:

- ✓ გამოყავით თქვენი ჩანაწერებიდან დედააზრი, აზრობრივი ცენტრი;

✓ გამოყავით მასალა, რომელიც განამტკიცებს, განმარტავს, განაწვრივს დედააზრს;

✓ მნიშვნელობის მიხედვით დააღაგეთ მეორეხარისხოვანი მასალა;

✓ გადაწყვიტეთ, პირდაპირ ლიდს არჩევთ თუ გადავადებულს;

✓ წერისას ეცადეთ, რომ ცალკეულ ნაწილებს შორის იყოს რბილი გადასვლა;

✓ წაიკითხეთ დასრულებული ტექსტი:

ა) დარწმუნდით, რომ განამტკიცეთ, დაასაბუთეთ და განავრცეთ დედააზრი.

ბ) შეამოწმეთ სიზუსტე, ლაკონიურობა და სიცხადე.

გ) შეამოწმეთ გრამატიკული, ლექსიკური და სტილური გამართულობა.

✓ თუკი, ამ ზემოთ ჩამოთვლილი 6 საფეხურიდან, რომელიმეზე რამე არ მოგეწონებათ, და სავარაუდოდ, არ მოგეწონებათ, – ხელახლა დაწერეთ (მენჩერი ..., 2013: 126).

ახალ ამბებზე მუშაობისას ერთი თემიდან მეორეზე გადასვლა ხდება მათი მნიშვნელობის შესაბამისად. არსებობს ამბები, რომლებიც ერთ ან რამდენიმე მნიშვნელოვან ქმედებაზეა აგებული. ამგვარად, არსებობს ერთი, ორი ან მრავალელემენტოვანი ამბავი. როდესაც საქმე გვაქვს მრავალელემენტოვან ამბავთან, ეს ბუნებრივად ნიშნავს, რომ ჟურნალისტი ასეთი ტიპის ახალ ამბავში მოცემულ ყველა ელემენტს თანაბარი სიძლიერის და მნიშვნელობის ფაქტად მიიჩნევს. სხვა შემთხვევაში ერთ-ერთ მათგანს დანარჩენებთან შედარებით მნიშვნელოვნად მიიჩნევდა.

ახალი ამბების სტრუქტურაზე მსჯელობისას ამოსავალი წერტილი ერთია – ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწილი, ტექსტის დედააზრი მასალის თავში უნდა განთავსდეს, შედარებით მეორეხარისხოვანი – ბოლოში.

საზოგადოების ყოველი წევრის ლეგიტიმური, კონსტიტუციური უფლებაა შეუზღუდავად მიიღოს მისთვის სასურველი ინფორმაცია (გარდა პირადი და საიდუმლო ინფორმაციისა). ასეთ დროს ლიდი საუკეთესო საშუალებაა. მისი დახმარებით უკეთ არკვევს, ღირს თუ არა წარმოდგენილი მასალების ბოლომდე გაცნობა.

მიუხედავად იმისა, რომ ე.წ. „თავდაყირა პირამიდის“ სტილი სადღეისოდაც აქტუალურია ახალი ამბების ჟურნალისტი-

კაში, გვხვდება აღნიშნული ფორმატის ალტერნატიული გზების მადიებლობის შემთხვევებიც. პარალელურ ალტერნატივათა ძიებას, ძირითადად „თავდაყირა პირამიდისათვის“ დამახასიათებელი პრინციპებით გამოწვეული შეხედულების შეგრძნება განაპირობებს. ასეთ დროს, ძირითადად მიმართავენ ისეთ ხერხებს, როგორებიც გახლავთ: ვრცელი დიალოგი, საკუთარი აზრის გამოთქმა, ობიექტურობის ჩანაცვლება შეხედულებათა ჩვენებით, სხვათა ღირებულებების წინა პლანზე წამოწევა, ტიპური, ზოგადი სახეების შექმნა და სხვ.

ახალი ამბების საწყის ნაკვეთში განთავსებული ლიდის საყოველთაოდ მიღებული ფორმის მიუხედავად, არსებობს შემთხვევები, როდესაც, ამბის სტრუქტურიდან გამომდინარე, მკითხველში დაძაბულობის გამოწვევის მიზნით, ჟურნალისტის მიერ ძირითადი აზრი, წინასწარი განზრახვით, ტექსტის შიდა ნაწილშია გადატანილი. ასეთ დროს, ჟურნალისტის მიერ, გადავადებული ლიდის გამოყენებასთან გვაქვს საქმე. აქვე უნდა ითქვას, რომ გადავადებული ლიდი ჟურნალისტის მიერ თხრობითი სტილის შერჩევისას გამოიყენება. რაც შეეხება ახალ ამბებს, მათში გადავადებული ლიდის გამოყენება საკითხისადმი არასწორ მიდგომად, კერძოდ, ჟურნალისტთა მიერ დაშვებულ ერთგვარ შეცდომადაა მიღებული და სტანდარტული ტიპის ახალი ამბებისთვის გამოუსადეგარია. საერთაშორისო ჟურნალისტურ პრაქტიკაში არის შემთხვევები გადავადებული ლიდის ახალ ამბებში გამოყენებისა, თუმცა ეს ძირითადად ისეთი შემთხვევებია, როდესაც მოცემულ ამბავს მკითხველი უკვე იცნობს ტელევიზიიდან, ინტერნეტიდან და ა.შ.

ამობრუნებული პირამიდის კონსტრუქციაში ლიდი გამორჩეულ ადგილზე, დასაწყისშია განლაგებული. ამ პირამიდის თავი ყველაზე მნიშვნელოვან, ღირებულ ინფორმაციას წარმოადგენს, რომელსაც თანდათან მეორეხარისხოვანი ინფორმაცია ენაცვლება. ეს, ერთის მხრივ, ხელსაყრელი გარემოებაა მასალის შემცირების აუცილებლობისას (ნაკლები მნიშვნელობის მქონე ნაწილის იოლად მოშორების თვალსაზრისით) და, მეორეს მხრივ, ხელს უწყობს მრავალრიცხოვანი და მრავალფეროვანი ინფორმაციის ნაკადის მიერ აუდიტორიისათვის თავის მობეზრების რისკის შემცირებას.

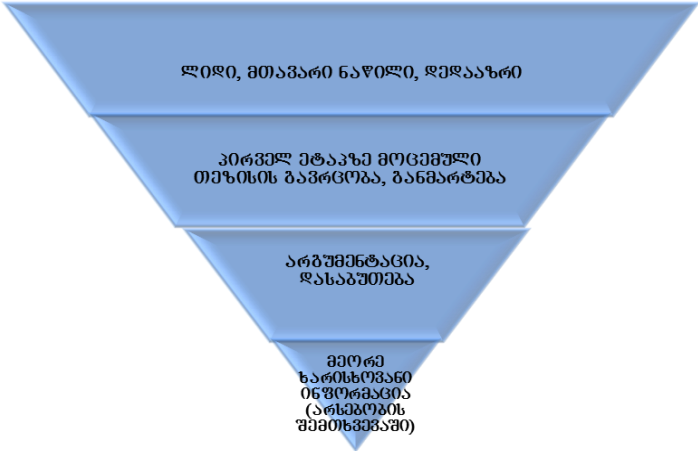
„ამობრუნებული პირამიდის პრინციპს ინტერნეტ-ჟურნალისტიკის ეპოქაშიც არ დაუკარგავს აქტუალურობა. მეტიც, მისი მნიშვნელობა გაიზარდა თუნდაც იმიტომ, რომ ვებგვერდზე

განთავსებული ყველა საინფორმაციო მასალის გაცნობა, მათი სიმრავლის გამო, არარეალურია. აღსანიშნავია, რომ ამობრუნებული პირამიდის მეთოდით აგებული სარეკლამო ტექსტიც მომგებიანია. მკითხველი თვალის ერთი შეველებით იღებს მთავარ საინფორმაციო გზავნილს, მეორეხარისხოვნისაგან მისი სელექცია ბუნებრივად, ძალდაუტანებლად ხდება.

ამობრუნებული პირამიდის პრინციპით აგებული მასალა ერთდროულად რამდენიმე მნიშვნელოვან შედეგს იძლევა:

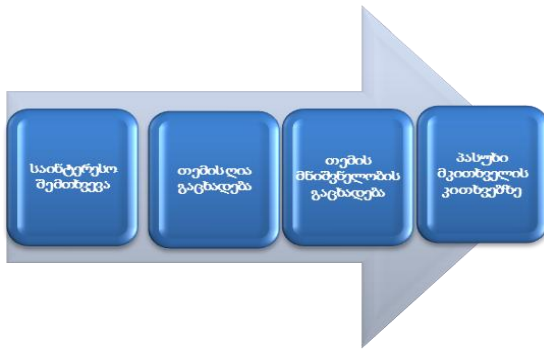
- აუდიტორიის ყურადღების მიპყრობა შესაძლებელია მომენტალურად;
- ძირითადი აზრი დასაწყისშივე მიეწოდება რეციპიენტს;
- მკითხველის, მაყურებლის ინტერესი თანდათანობით ღვივდება (ვეკუა ..., 2013: 234).

ამობრუნებული პირამიდის აქტუალურობის შესახებ ჰამილტონი და კრიმსკი მიუთითებდნენ, რომ ამ ფორმულის შესახებ ჟურნალისტიკის შემსწავლელ სტუდენტებს ყველაზე ხშირად ესმით. ეს სტრუქტურა თაობების განმავლობაში ახალი ამბების გადმოცემის ძირითადი სტანდარტი იყო. მის გასაგებად დახაზეთ სამკუთხედი, რომელიც ფუძის ნაცვლად წვერზე დგას. რეპორტიორი ყველაზე მნიშვნელოვან დეტალებს ზედა ნაწილში განალაგებს, ნაკლებად მნიშვნელოვანს კი – ქვედა ნაწილში. ამის შემდეგ, საჭიროების შემთხვევაში, სტატიის შემოკლებაც უფრო ადვილია – ამისათვის მხოლოდ ქვედა ნაწილის წაჭრაა საჭირო (ჰამილტონი ..., 2004: 74).

ჯორნელი“ სტატიის ასეთ სტრუქტურას იყენებს:

1. *საინტერესო შემთხვევა* – დაიწყეთ მაგალითით ან თემის ილუსტრაციით;
2. *თემის ღია გაცხადება* – **ლიდი**. იგი არ უნდა სცდებოდეს მეექვსე აბზაცს. ზოგჯერ ამ აბზაცს ეწოდება „ნატგრაფი“;
3. *თემის მნიშვნელობის გაცხადება* – აქ უნდა უპასუხოთ მკითხველის კითხვას „რატომ უნდა ვკითხულობდე ამას?“
4. *პასუხი მკითხველის კითხვებზე* – რატომ ხდება ეს? რა გაკეთდა ამასთან დაკავშირებით? (მენჩერი ..., 2013: 131).

სწორად გააზრებულ ყოველ ახალ ამბავს მწყობრი, ლოგიკური სტრუქტურა გააჩნია. ამ სტრუქტურის ერთ-ერთ ძირითად საფუძველს მოულოდნელობა წარმოადგენს. მასალის დასაწყისშივე მთავარი აზრის ხაზგასმა მნიშვნელოვანია. ასევე მნიშვნელოვანია დედუქციის მეთოდით ხელმძღვანელობა, ანუ ყოველი ზოგადი მოცემულობიდან კონკრეტულ დეტალზე აქცენტირება.

გვხვდება ჟურნალისტის მიერ ინდუქციის მეთოდის გამოყენების შემთხვევებიც. იმისათვის, რომ მკითხველმა საინტერესო, სწორად აგებული ახალი ამბავი მიიღოს და მოწყენილობის გამო სხვა წყაროების ძებნის სურვილიც ნაკლებად გაუჩნდეს, ტექსტის განუყრელ სტრუქტურულ ელემენტებად უნდა იქცეს დიალოგი, მოვლენათა აღწერა და მოქმედების განვითარების ჩვენება. ამ ფორმულის გამოყენება საგრძნობლად ამარტივებს ჟურნალისტის მიერ ჩაფიქრებული იდეის სასურველი ფორმით რეალიზების პროცესს.

ზემოთ ჩამოთვლილ კომპონენტაგან ერთ-ერთის (აღწერის) შესახებ საინტერესო მოსაზრებას გამოთქვამდა „სტანდარდ ტაიმზის“ ჟურნალისტი ევერეტ ალენი. იგი წერდა: „მე ძალიან მწამს აღწერის. ვცდილობ, მკითხველს ვაგრძნობინო, რომ იგი ხედავს, გრძნობს გემოსა და სუნს, შეუძლია შეეხოს და მოისმინოს ის, რაც შემთხვევის დროს ხდებოდა“ (დამოწმებულია მენჩერის ნაშრომიდან, 2013: 131).

მენჩერის აზრით, ახალი ამბების აუცილებელი კომპონენტებია: განსხვავების დანახვა და ახალი ამბების შეგრძნება.

- განსხვავების დანახვა – თუ ჟურნალისტი ვერ შეამჩნევს არსებით განსხვავებებს ერთი და იმავე სახის სხვადასხვა ამბავს შორის, მაშინ ერთი სტატია ავარიის შესახებ მეორე ასეთ სტატიას დაემსგავსება, ერთი ნეკროლოგი – ათობით სხვას... როგორც კი ჟურნალისტი (ა) მოიფიქრებს, თუ რა აუცილებელი კომპონენტები დასჭირდება მის ამბავს, და (ბ) მოიძიებს ფაქტებს, რომლებიც გამოარჩევს ამ ამბავს სხვებისგან, ამბავი უკვე მზად იქნება დასაწერად. ბოლო ნაბიჯია მნიშვნელოვანი ან უნიკალური ელემენტის საფუძველზე ლიდის შედგენა.

- ახალი ამბის შეგრძნება – არსებითად, ეს ლოგიკური აზროვნების საქმეა (მენჩერი, 2013: 136).

ლიდი ჟურნალისტური ნაწარმოების დასაწყისში წამძვარებული, არაუმეტეს სამი ათეული სიტყვის მოცულობითი ნაწილია, რომელიც შექმნილია მოცემული ამბის შესახებ მკითხველისათვის წინმსწრები ზოგადი წარმოდგენის შესაქმნელად. სწორად შედგენილი ლიდის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი დეტალია – გადმოსაცემი ამბის ძირითადი დედააზრის საკუთარ თავში სრულყოფილად მობილიზება, მკითხველის დაინტერესება და ბიძგი, თხზულების სრული ტექსტის ბოლომდე წასაკითხად.

მაშასადამე, ლიდის დანიშნულებაა მკითხველს ბუნებრივად, ძალის დატანების გარეშე შეუძღვეს ახალი ამბის წიაღში და აუდიტორია ოპერატიულად ამყოფოს საქმის კურსში.

მკვლევართა შორის არსებობს გარკვეული აზრთა სხვადასხვაობა ლიდის სახეთა დიფერენცირების საკითხთან დაკავშირებით. მენჩერის შეხედულებით, იგი პირდაპირი და გადავადებულია, ხოლო პროფ. შ. გაგოშიძის მიერ მოცემული კლასიფიკაციით სახეთა რაოდენობა იზრდება და მათი ჩამონათვალი შემდეგნაირად გამოიყურება:

- *შემაჯამებელი ლიდი;*
- *მარტივი ლიდი;*
- *დრამატული ლიდი;*
- *ციტირებული ლიდი;*
- *ხატოვანი აღწერა, სცენები;*
- *რეაქცია, მოვლენის შედეგი;*
- *ანალიზის შემცველი ლიდი;*
- *სიტუაციური შეტყობინება;*
- *კითხვითი ხასიათის ლიდი;*
- *მოკლე და მკვეთრი ლიდი;*
- *გაკვირვების გამომხატველი;*
- *კონტრასტის შემცველი;*
- *სარეკლამო;*
- *სტატისტიკური და სხვ.*

ჩამოთვლილთა გარდა გვხვდება ლიდის ნაირსახეობებად დიფერენცირების სხვა შემთხვევებიც. ასეთი მიდგომა ლიდების სახეებად დაშლისადმი ძირითადად დაფუძნებულია გასა-შუქებელი მასალის შინაარსზე, რაც, ვფიქრობთ, საკითხისადმი არაეფექტური მიდგომაა. ამ ლოგიკით ლიდის სახეები შეიძლება კიდევ დიდი რაოდენობით გამოიყოს. მაგალითად: კრიმინალური, კომედიური, ემოციური და სხვ.

საინფორმაციო სააგენტო „ასოშეიტედ პრესის“ მთავარი კონსულტანტის დოქტორ ფლეშის მიხედვით, ლიდზე მუშაობა ჟურნალისტის შემოქმედების ერთ-ერთი საპასუხისმგებლო მხარეა, რადგანაც თუ საინტერესო, გონებამახვილურ ლიდს დაწერ, მაშინ მკითხველს შენს მასალას წააკითხებ, წინა-აღმდეგ შემთხვევაში მას გულგრილად გვერდს აუვლის. სხვა მექანიზმებს შორის დოქტორი ფლეში კარგი ლიდის დაწერის საწინდრად მიიჩნევს მასალის დამახასიათებელი დეტალების ორიგინალური კუთხით წარმოჩენას, რათა ემოციური ზეგავლენა მოვახდინოთ მკითხველზე. ლიდი ისეთი ხასიათისა უნდა იყოს, რომ მისი აღქმისას ადამიანის ყველა გრძნობამ მიიღოს მონაწილეობა – სმენამაც, მხედველობამაც, შეხების მგრძნობელობამაც და თვით ყნოსვამაც კი. თუ ზემომოყვანილ მოთხოვნებს ჟურნალისტი დააკმაყოფილებს, მაშინ იგი ჭეშმარიტი პროფესიონალია (გაგოშიძე, 1996: 199). უამრავი ჟურნალისტის აზრით, ახალ ამბავზე მუშაობა ლიდის წერით იწყება. ლიდის სასიცოცხლო არტერიის პოვნა არც ისე იოლი საქმეა და ამიტომ ყველაზე რთულად კარგი ლიდის შექმნა მიიჩნევა.

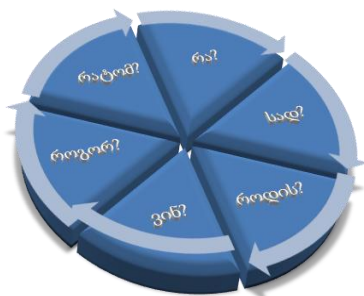
გონებაში არეულ უამრავ ფიქრში, აზრსა და სიტყვაში სწორედ ის მთავარი უნდა დაიჭიროთ, რომელიც ნათლად და საინტერესოდ გადმოსცემს ძირითად სათქმელს. სრულიად უადგილო და არაფრის მომცემი იქნებოდა სადღეგრძელოს მაგვარი, მაღალფარდოვანი სიტყვების გროვის დაყენება, რათა ახალი ამბის დასაწყისის ჩათვალეიერების შემდეგ მკითხველს არ დარჩეს გაურკვეველობის შეგრძნება იმასთან დაკავშირებით, თუ რას შეეხება თქვენი თხზულება კონკრეტულად. ეს სრული ფიასკო იქნებოდა.

მწერალი ჰენრი ფერლი ამბობს: „ყოველმა ჟურნალისტმა, რომელსაც ერთხელ მაინც უწვავლია ლიდზე, იცის, რატომ მოითხოვს ეს ამდენ გარჯას. მწერლისთვის ეს ისევე მნიშვნელოვანია, როგორც მკითხველისთვის. მისი წერისას გონება კონცენტრირებულია, გაიძულებს, გადაწყვიტო, რა იყო ამბავში ყველაზე მნიშვნელოვანი, რის ხაზგასმა გასურს. წერის დროს ეს საბოლოო ფორმას აძლევს დანარჩენ ამბავსაც“ (მენჩერი, 2013: 105).

„ვაშინგტონ პოსტის“ ჟურნალისტის თომას ბოსუელის აზრით, „როგორც კი მთავარ ღერძს, ძაფს იპოვი, დანარჩენი ამბები, ილუსტრაციები და ციტატები მარგალიტებად აეცმება ამ ძაფზე. ძაფი შეიძლება ძალიან სადა ჩანდეს, მარგალიტები კი მეტისმეტად ბზინავდეს, მაგრამ სწორედ ძაფი ქმნის ყელსაბამს“ (მენჩერი, 2013: 105). გარდა ფაქტის ან მოვლენის მთავარი ღერძის აღმოჩენისა, მნიშვნელოვანია ზოგიერთი პრინციპის დაცვა. კერძოდ, მოკლე და ადვილად საკითხავ ტექსტს ობიექტურობა და სიზუსტე არ უნდა შეეწიროს, ხოლო კონკრეტულ სახელებთან და ხატოვან გამონათქვამებთან ერთად სწორად უნდა შეირჩეს ერთი, ორი ან მრავალი ელემენტის მქონე ლიდის გამოყენების აუცილებლობა.

ზემოთ ვთქვით, რომ კარგი ლიდის შესაქმნელად უმთავრესი პრობლემა ახალ ამბავში ძირითადი აზრის გამოკვეთა და მთავარი იდეის სწორად მიგნებაა. ამ პრობლემის გადაჭრა იმ კითხვების პასუხებშია საძიებელი, რომლებიც სავარაუდოდ მკითხველს გაუჩნდებოდა ტექსტის კითხვისას. კერძოდ, „ვინ?“ „რა?“ „როდის?“ „სად?“ „რატომ?“ და „როგორ?“. ეს ის ძირითადი კითხვებია, რომელთა პასუხებიც ლიდის საფუძველს წარმოადგენს. ეს ექვსი დაბლიუს, ზოგიერთ მკვლევართან კი ხუთ დაბლიუს პლიუს ჰაში პრინციპია. იგი ახალ ამბავში ექვს კითხვაზე პასუხის გაცემას გულისხმობს. სახელი ექვსი

დაბლიუ ან ხუთ დაბლიუს პლიუს ჰაში (6W/5W+H). ამ კითხვების ინგლისური შესატყვისების პირველი ბგერებიდან მომდინარეობს, კერძოდ: „ვინ?“ „სად?“ „რა?“ „რატომ?“ „როდის?“ და „როგორ?“ (ინგლისურად: „Who?“ „Where?“ „What?“ „Why?“ „When?“ „How?“) როგორც ხედავთ, აქ მხოლოდ ხუთი კითხვა იწყება „W“-ზე, თუმცა ამ პრინციპს ზოგჯერ „ექვსი დაბლიუს“ სახელწოდებით, ზოგჯერ კი ხუთ დაბლიუს პლიუს ჰაშის სახელწოდებით მოიხსენიებენ.

მოცემული სქემიდან გამომდინარე, ჟურნალისტი უნდა ცდილობდეს, საკუთარ ჟურნალისტურ თხზულებაში პასუხები მოუძებნოს ისეთ კითხვებს, როგორებიცაა: სად მოხდა ესა თუ ის ამბავი, ვის ეხებოდა, ვინ და რა განცხადება გააკეთა, რა არის ამ ამბავში ყველაზე მნიშვნელოვანი და მისთ.

„ჟურნალისტიკა უნდა მოიპოვოს ინფორმაცია იმ თემის შესახებ, რომელსაც მკითხველისათვის ყველაზე საინტერესოდ მიაჩნია, ამის შემდეგ კი მოპოვებული მონაცემებისა და ციტატების გამოყენებით სტატია უნდა დაწეროს. იმის მიუხედავად, რომ „ცხელი ამბების“ რეპორტაჟების სისტემაზე ჯერ კიდევ ცხარე კამათი მიმდინარეობს, ჟურნალისტები სრულიად ცალსახა შეზღუდვებს ემორჩილებიან. კითხვებს „ვინ?“ „რა?“ „სად?“ და „როდის?“ გაცილებით მეტი ყურადღება ექცევა, ვიდრე კითხვებს „რატომ?“ და „როგორ?“ (ჰამილტონი ..., 2004: 83).

კარგი ლიდისთვის დამახასიათებელი მომდევნო თავისებურება მისი ეფექტური და არამოსაწყენი ბუნებაა. ლიდი, რომელიც სრულად ვერ ითავსებს მთავარ სათქმელს და, ამასთან, მშრალი, ემოციებისგან დაცლილი სიტყვებით იკვებება, ჟურნალ-

ლისტის დაბალი პროფესიული კომპეტენციის ერთ-ერთ ძირითად საზომდაც გამოდგება. კარგი ლიდის ორგანული ნაწილია ეფექტური, ხატოვანი სიტყვა-გამოთქმები, მოკლე ლაკონური წინადადებები. მნიშვნელოვანი ინფორმაციის მოკლე, მკითხველისთვის ადვილად აღსაქმელ წინადადებებში ჩატევა ჟურნალისტური ოსტატობის მაჩვენებელია.

„ასოშიტედ პრესი“ ეუბნება თავის ჟურნალისტებს: როდესაც ლიდის სიგრძე 20-25 სიტყვას გასცდება, შემოკლების დროა. შეიძლება ამოაგდოთ:

- არასაჭირო წინადადებები;
- „და“ და „მაგრამ“ კავშირიანი რთული წინადადებები;
- ზუსტი თარიღი და დრო, თუკი ეს არსებითი არ არის

(მენჩერი, 2013: 122).

მასალის მომზადებისას ჟურნალისტმა თავი უნდა აარიდოს ჟარგონულ და ტრაფარეტულ გამოთქმებს, ზედაპირულ შეფასებებს. ახალი ამბებისათვის წამგებიანია რთული, მოუქნელი წინადადებებიც. ყოველივე ეს აუდიტორიის რეალური ნაწილის მოზიდვის წინაპირობაა.

კარგი ახალი ამბავი ყველა საჭირო სემანტს უნდა აერთიანებდეს და რომელიმე მხარის გაძლიერება არ უნდა ხდებოდეს ოპერატიულობის, აქტუალურობის, სიზუსტის, შინაარსობრივი სისრულის და სხვა სასურველი ფაქტორების ხარჯზე.

და ბოლოს, წარმოგიდგინებ დეფლორისა და დენისის მიხედვით გამოკვეთილ რამდენიმე განსხვავებულ ჟურნალისტურ სტილს, რომელთა მეშვეობით ხდება ფაქტების განსხვავებულად გაშუქება.

- სენსაციური სტილი - ფაქტი მეორეხარისხოვნად ითვლება, უპირატესობა ენიჭება სკანდალს;

- ობიექტური ჟურნალისტიკა - მთავარი ფაქტისადმი ობიექტური მიდგომაა;

- „ახალი“ ჟურნალისტიკა - „თავდაყირა პირამიდის“ ალტერნატიული გზა, საზოგადოებისათვის უშუალოდ მიმართვის სურვილი;

- დამარწმუნებელი ჟურნალისტიკა - სადაც გარკვეული შესვლულებებია გამოთქმული და ჟურნალისტის მიერ საკუთარი პოზიციის აქტიური დაცვის მცდელობაა წარმოდგენილი;

- სამოქალაქო, ანუ საჯარო ჟურნალისტიკა - საზოგადოებრივი პრობლემის დიაგნოსტიკისა და მათი გადაჭრის გზების ძიება (დეფლორი..., 2009: 201).

პრესაში ლიდის გამოყენება ძირითადად მრავალგვერდიანი გამოცემების მომხმარებელთ უიოლებს საქმეს. თუმცა, ნებისმიერ შემთხვევაში, თუ ამ ჟურნალისტურ ხერხს მივმართავთ, ლიდზე და მის სტრუქტურულ აგებულებაზე, მის ყველა ძირითად თავისებურებაზე ერთმნიშვნელოვნად სწორი წარმოდგენა უნდა გვქონდეს. ლიდის არასწორ გამოყენებას შეუძლია უაღრესად საინტერესო ინფორმაციასაც კი დაუკარგოს მიმზიდველობა, ელფერი და ნეგატიურად აისახოს ჟურნალისტის საქმიანობის ეფექტურობაზე.

ნათქვამის მიუხედავად, თუ მაინც გადაწყვეტთ ლიდის გამოყენებას, ზედმიწევნით გააზრებული და დაცული უნდა იყოს მისთვის დამახასიათებელი, საერთაშორისო ჟურნალისტურ სამყაროში მიღებული სტანდარტიზებული მოთხოვნები.

ამრიგად, ახალი ამბის საზოგადოებისათვის მისაწოდებლად მომზადება, როგორც ამბობენ, „კეთება“, საჭიროებს მისი სტრუქტურის ცოდნას და თეორიული ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენების უნარს. მომზადებული ამბავი კითხვადი უნდა იყოს. ამისათვის ისეთი რამდენიმე გასაღების პოვნაა საჭირო, როგორებიცაა:

- კარგად მოფიქრებული სათაური, რომელიც აიძულებს მკითხველს გაეცნოს ამბავს;
- ასახული რეალობა;
- სიზუსტის დაცვა;
- აუდიტორიაზე გავლენის მოხდენა;
- (6W/5W+H) პრინციპის გამოყენება;
- შედეგის გათვლა;
- გრამატიკული სიზუსტის დაცვა;
- ამბავი მომზადება პუბლიცისტური ენით (ენის ზედმეტი გაუბრალოება ან პირიქით, სამეცნიერო ენა აქ ნაკლებად გამოდგება);
- გადამოწმება;
- კიდევ ერთხელ წაკითხვა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

გაგოშიძე, 1996 – გაგოშიძე შ., ჟურნალისტის საფუძვლები, თბილისი, 1996.
დეფლორი..., 2009 – დეფლორი მ., ევერეტ დენისი, მასობრივი კომუნიკაციის გააზრებისათვის, თბილისი, 2009.

ვეკუა ..., 2013 - ვეკუა მ., რუე ჟ. (იდუის ავტორები),
ჟურნალისტიკა, თბილისი, 2013.

მენჩერი ..., 2013 - მენჩერი მ., ახალი ამბების გაშუქება და
წერა, თბილისი, 2013.

ჰამილტონი ..., 2004 - ჰამილტონი ჯ. მ., კრიმსკი ჯ.
ჩაეჭიდეთ პრესას (ამბავი საგაზეთო ცხოვრებაზე), თბილისი,
2004.

Alexandre Mgebrishvili

PRINCIPLES OF PREPARING THE NEWS

Summary

The article deals with the principles of constructing the news. The results of the research were established in the following way: to make news for the society. As they say “making” needs the knowledge of the structure and the skill of using theoretical knowledge into practice. In addition, the story should be readable. It requires: Well-considered title that makes a reader to get introduced to the news; Reflected reality; Accurate reporting; Influencing on the audience; Using (6W/5W+H) principle; Exchanging the results; Defending grammatical accuracy; Preparing news in journalistic language, (scientific language can be used less); Editing; Rereading.